

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Qualiter iuramenta apposita contractibus, in quibus dolus incidit, possit à
Iudice Ecclesiastico relaxari. punct. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

relaxationis; licet enim propter commissam peritium puniri possit; non tamen iuramentum in denegatione relaxationis. Cur ergo id affirmandum est?

Ex qua doctrina infero cum Suar. d. lib. 2. de Iuramento c. 1. num. 26. non esse talem relaxationem nullam; et sic potatur sine manifestatione commissi criminis. Quia hoc non per se confert ad iustitiam, vel causam relaxationis; & qui illam petit, potest aliter penitentiam agere de commissio peritiorum; sicut si fecisses votum ingrediendi religionem intra annum, illudque violasses, postea sequenti anno (causa sufficiente existente) petere dispensationem, etiam tacita transgressione voti. Quia nulli tibi canetur hanc transgressionem esse manifestandam. Neque domi illam relaxationem procuras, reus es tui; quia iam facis, quod in te est, ut a voto liber exiatis. Secundum infero ipsum creditorem posse condonare Iuramentum, & totum solum debitorum non obstante peccato debitoris. Quia propter peritium debitoris prius non est creditor iure suo, libere disponendi de rebus suis, & remittendi gratis sua debita. Et hinc sumit Suar. & bene, argumentum quod id possit facere superior, qui voluntatem subditi quasi eminenter in sua potestate continet; imo poterit cogere creditorem, ut relaxaret iuxta postum in cap. 1. de iurando, non obstante mora victio debitoris; Tum quia textus nihil distinguit; an cogendi sint ante commissum peritium relaxare Iuramentum, vel post. Tum etiam quia peccatum debitoris nullam ius dedit iniquo creditori; neque liberavit illum a debito relaxandi. Potest igitur eodem modo cogi. Nam interuentio peritij non dimittit potestatem relaxandi Iuramentum inique extortum. Hanc coactionem facere potest iudex Ecclesiasticus etiam in seculares creditores iuxta d. c. 1. & docet ibi Abbas n. 3. Alex. de Nevo n. 8. Couarr. 1. variar. c. 4. num. 4. Et hoc est optimum remedium quoties creditor noluisset tale Iuramentum remittere, vel quoties debitori molestam fuerit ad creditorem accedere pro relaxatione.

Quarta difficultas. An privilegio bullarum & aliis privilegiis concedentibus potestatem dispensandi in votis iuratis, possint hanc Iuramenta inique extorta remitti? Respondeo videtur probabile id fieri posse. Quia ex his nullum ius pati est acquiritum, sed Deo; ac proinde tanquam vota iurata regularia sunt. Sic Bartholomaeus de Ledesma. dub. 13. de matrim. post 3. conclusionem pag. 1354. Manuel. Rodriguez 1. tom. summ. 2. editione c. 231. num. 4. c. 189. num. 9. c. 244. num. 4. Emanuel Sa verbo Iuramentum num. 32. indicat Tolletus lib. 4. cap. 23. n. 2. c. 3. in principio. Oppositum tamen est longe probabilius; eo quod hanc Iuramenta non fiant Deo, & in eius gratiam; sed homini, ac proinde non habent rationem voti, sed Iuramenti. Quapropter per bullam, aut quodvis aliud privilegium concedens relaxationem voti si iurati hanc Iuramenta relaxari non poterunt. At si privilegium concederet relaxationem Iuramentorum absque tertij prauidicio; sane hanc Iuramenta comprehenderet; cum ex eis nullum ius tertio acquiratur; ac proinde eorum relaxatio absque prauidicio tertij fit. Et ita docet relato Petro de Ledesma Sanch. lib. 1. de sponsalibus disp. 32. num. 17. c. lib. 3. sum. c. 21. num. 16. Suarez lib. 2. de Iuram. c. 41. num. 15.

PUNCTUM IV.

Qualiter Iuramenta apposita contractibus in quibus dolus incidit, possint à iudice Ecclesiastico relaxari?

SUMMARIUM.

- 1 Si fiant ab impubere esto doli capace relaxari possunt ab Episcopo.
- 2 Secus facta Iuramenta à puberibus nisi lesi fuerint ultra dimidium.
- 3 Quid si minores iurauerint, non contravenire contractui, nec ratione minoris aetatis, nec laesionis, neque alia ratione.
- 4 Si Iuramenta praesentent à maioribus viginti quinque annis, non possunt ob enormem laesionem relaxari: secus ob enormissimam.
- 5 Quae sit lesio enormissima?
- 6 Solum in contractibus reciprocis datur rescisso contractus ob enormem, vel enormissimam laesionem.
- 7 Si contractus Iuramento praestitus fuerit geminatus, aliqui negant posse dari relaxationem, probabilis est oppositum.
- 8 Non est locus rescissioni contractus nec relaxationi, si deceptor velite iustam estimationem rei supplere.
- 9 In Romana curia non conceditur relaxatio ad effectum agendi in obligationibus cameralibus.

10 Praestata absolutio Iuramenti ad effectum agendi si res declaratur contractus iustus, obligat Iuramentum, si cuius sit iniustus declaratur.

11 An in illis casibus, in quibus ob laesionem enormem, vel enormissimam potes agere ad rescissionem contractus vel pretij supplementum inique Iuramenti relaxatione, videris non indigere.

12 Contrarium defendit communis sententia.

13 Conciliatur supradicta sententia.

Hanc Iuramenta fieri possunt ab impubere, à pubere, & à maiore. Si fiant ab impubere, quantumvis doli capace sit, & proximus pubertati; possunt ab Episcopo relaxari, quia ob defectum minoris aetatis contractus non firmant. Sic Sanch. lib. 3. sum. c. 21. n. 18. Non caret probabilitate, ut ex super. d. c. 3. constat hanc Iuramenta relaxatione non intelligere. Quia obligatoria non sunt; eo quod cadunt super contractus à iure reprobatos.

2. Si vero hanc Iuramenta à puberibus fiant; quia habent vim firmandi contractus, ac si tales contractus essent à maioribus celebrati, ex Textu in Authent. Sacramenta à puberibus non poterunt ab Episcopo relaxari, nisi forte lesi fuerint ultra dimidium. Nam hac laesione itante potest Episcopus relaxationem Iuramenti concedere, ut illa concessa possit agere ad contractus rescissionem, aut iusti pretij supplementum. Quia ex Iuramento absolute praestito, quo puberes iurant non contravenire contractui, non videtur excludere beneficium l. 2. Cod. de rescindenda venditione. Et ita docent multi quos referunt & sequuntur Couarr. de padis 3. p. §. 4. num. 6. Molina lib. 2. de primogeniis c. 3. num. 21. Anou. de Padilla in leg. 2. num. 33. Guiter. de Iuramento l. p. c. 26. num. 8. & in Authent. Sacramenta à puberibus à num. 86. Anton. Gomez. 2. tom. variar. c. 14. de rescisso. minorum num. 20. Matienço l. 7. cap. tit. 1. l. 1. Gloss. 8. num. 50. Sanch. l. 3. sum. c. 21. n. 18. Quod à fortiori procedit si limitare iurarent: scilicet, se non contravenit ratione minoris aetatis; tunc si enormiter lesi sint, possunt agere etiam absque Iuramenti relaxatione, vel ad rescissionem contractus, vel ad supplendum iustum pretium ratione laesionis. Sic Sanch. ibi c. 21. num. 18. cum Couarr. c. 2. §. 4. num. 6. Matienço eadem Gloss. 8. num. 51. Ratio est: Quia apponendo illam limitationem clare indicatur solum velletate contractui ratione aetatis, non vero ratione laesionis, alteriusve causae.

3. Verum si minores expresse iurauerint, se non contravenit contractui, neque ratione minoris aetatis, neque ratione laesionis, aut alia ratione non poterunt absolvi à Iuramento ratione enormis laesionis; quia huic expresse renuntiaverunt bene tamen poterunt absolvi ratione enormissimae laesionis, quia huic censendi non sunt renuntiare. Sic Sanch. ibi c. 21. n. 18. & Guiter. Authent. Sacramenta n. 88. c. alij apud iser. Si autem lesio enormis (hoc est ultra dimidium existimacionis) contingat simul cum metu reverentiae & obsequij patenti, aut maritalis poterunt à Iuramento absolvi, & agere ad contractus rescissionem ratione enormis laesionis. Quia metus ille reverentialis iunctus laesioni praestat praesumptionem doli, & oppressionis, & defectum liberi consensus. Sic Couarr. d. 3. p. §. 4. num. 7. Alciatus in c. cum conjugat. n. 2. c. num. 81. de iurando, c. alij relatu Guiter. Authent. Sacramenta à puberibus, num. 93. c. 94.

4. Quod si supradicta Iuramenta copulativa contractus praesentent à maioribus 25. annis eo casu, quo praestati possunt; non poterit eis beneficium relaxationis concedi ob enormem laesionem; sed tantum ob enormissimam. Quia enormi laesioni appositione Iuramenti censentur renuntiare; sedis enormissimae. Quia haec dolo & equiparantur. Sic Couarr. quatuor allegatis de padis 3. p. §. 4. num. 4. c. 5. Padilla §. leg. 2. c. de rescindenda venditione num. 32. Guiter. Authent. Sacramenta à puberibus num. 92. c. de Iuramento l. p. c. 26. num. 5. c. 7. Molina lib. 2. de primogeniis c. 3. num. 18. Sanchez d. cap. 21. num. 18.

5. Quod si iniquitas, quae sit censenda enormissima lesio? Alij quos refert Molina ibi n. 18. Existimant esse laesionem ultra quadruplum, vel saltem triplum iusti pretij; imple tamen arbitrio iudicis relinquunt; Couarr. vero lib. 2. variar. c. 4. n. 1. cum Castiodoto de off. i. titul. de emptio. Padilla lege 2. c. de rescindenda venditione num. 41. Guiter. d. d. cap. 26. n. 7. Quibus consentire videtur Sanchez ibi cap. 21. num. 18. Existimant laesionem enormissimam iudicandam esse, quae in duplo excedit iustum pretium. Unde testatur Covarruvius in Praetorio Granatensi se vidisse in prima, & secunda supplicationis instantia decimum esse, hanc laesionem enormissimam contigisse cum domus valoris ter mille, & quingentorum aureorum vendita fuit mille & quingentis aureis, & in praetorio Rotae refert ex Castiodoto iudicatum, hanc laesionem contigisse, cum res valoris bis mille & trecentorum aureorum, solis mille fuit vendita, & haec videtur verior sententia.

6. Debet

6. Debes tamen advertere, non esse locum rescissioni contractus, nec relaxationi Iuramenti ob enormem vel enormissimam laesionem in contractibus gratuitis, sed solum in re ipsa, ubi interuenit, do vt des, facio vt facias. Quia donator clarè intelligit, se laesum esse in tota illa quantitate, & sciens vult, id beneficium in alium conferre. Sic Menchaca lib. 1. controuersiarum vsus frequentium cap. 13. numero 5. Molina lib. 2. de primogenito cap. 3. numero 30. Sanchez lib. 3. summ. cap. 21. num. 19. Et nos diximus super, disputat. punct. 5.

7. Secundò aduerte aliquibus placere, non posse contractum rescindi nec relaxationem Iuramenti obtineri, etiam ob enormissimam laesionem si iuramento praestito fuerit geminatus. Sic Decius cons. 181. col. 6. penult. Et in. Coartuuias de pactis 3. p. 5. 4. num. 6. ad hanc conclusionem. mouentur ex Authen. sent. à me. Et ex lege si mulier Cod. ad Senatusconsultum Velleiani. Vbi quomuis mulier fideiubendo pro alio obligati non possit; quin ei competat exceptio Velleiani; si tamen in eadem causa bis se obligauerit, tenet obligatio, & cessat exceptio. Sic videtur dicendum in supradictis contractibus iuratis. Nam minor vel maior iurant contractus; etio minori competat exceptio legis 2. Codice de rescindenda venditione ratione enormis laesionis, & maior exceptio laesionis enormissimae. Si tamen geminent obligationem, cessabit exceptio, & Iuramenti relaxatio. Admittit hanc doctrinam Gutierrez in Authentica Sacramenta, num. 99. Eo casu, quo secunda obligatio fiat post biennium primae; fetus si in eodem instrumento, vel intra biennium fuerit. Quia Textus in Authentica sine à me, Et in lege si mulier non absolute loquuntur, sed quoties mulier post primam intercessionem à se factam biennio elapso fecit secundam intercessionem pro eadem causa; vel dedit pignus, vel intercessionem. Quia ex intervallo temporis ius praesumit fideiussionem mulieri vtilem esse.

Ceterum verius existimo ob geminam obligationem, etiam cum intervallo biennii, non priuati iuramentum potestatem petendi rescissionem contractus, & Iuramenti relaxationem illis in casibus, in quibus aliis petere poterat. Quia nullibi cauerit talis effectus; & cum fraudibus faueat, non est absque claro fundamento asserendus. neque ex supradictis legibus. Sine à me, Et lege, si mulier, desum potest argumentum. Tum, quia illa dectio est specialis in illo casu. Tam quia est diuersa ratio. Nam in contractibus fideiussionis mulieribus, de se nulla est deceptio. Neque ob deceptionem conceditur exceptio Velleiani; sed ob mulieris fragilitatem, & imbecillitatem. At in laesione enormi, & enormissima deceptio est, & defectus consensus; & ob eam causam rescissio contractus, & relaxatio Iuramenti conceditur. Ego quantumuis obligatio multiplicetur, non impedit hanc rescissionem & relaxationem. Neque enim aequum erat, ob repetitam iniuriam priuati deceptum iure sibi concessio reparandi deceptionem, potius ob geminam deceptionem celerius relaxatio Iuramenti, & rescissio contractus concedenda erat. Sic defendit pluribus relictis Burgos de Paz cons. 28. n. 22.

8. Tertio aduerte; non esse locum rescissioni contractus, nec relaxationi Iuramenti ratione enormis, vel enormissimae laesionis, si deceptor velt iustam reclamationem rei supplicare. Quia tunc nullus est dolus, ratione cuius debeat contractus rescindi. Sic Gregorius Lopez leg. 56. tit. 5. par. 5. sine. Et leg. fin. tit. ult. part. Coartuuias 3. parte de pactis §. 4. num. 7. Sanchez lib. 3. summ. c. 21. n. 22.

9. Quarto aduerte cum Coartuuias d. num. 7. & Sanchez num. 14. in Romana curia ex stylo signaturae non concedi relaxationem Iuramenti, etiam ad effectum agendi, in Iuramento praestito in obligationibus conceptis in forma Camerae Apostolicae.

10. Quintò aduerte: praestita absolute Iuramenti ad effectum agendi, si plenario iudicio pronuncietur contractum esse validum manere iuramentum obstrictum vinculo Iuramenti; ac si relaxatum non fuisset. Quia solum ad effectum agendi, hoc est, ad inueniendum rescissionem contractus, vel pretij supplementum sui data absolute. Verum si in iudicio summario praestita absolute ad effectum agendi, tandem plenario iudicio contractus iudicetur iniustus, & rescindendus; licet tutius sit, peti iterum absolute ad vinculo Iuramenti absolute; non tamen necessaria est. Quia primo absolute ad effectum agendi hunc sensum habet, vt liberè agat contra illum contractum, si illius malitiam probauerit. Sic expresse Couarr. lib. 1. variarum capit. 4. num. 6. Sanchez lib. 3. summ. cap. 21. num. 23.

11. Sed adhuc est grauis difficultas; an in illis casibus in quibus ob laesionem enormem vel enormissimam potes agere ad rescissionem contractus vel pretij supplementum, indigeas Iuramenti relaxatione? Videris non indigere, vel posse agere non obstante Iuramento. Quia ea de causa in illis casibus agere potes; quia non censetur Iuramentum ad illos casus extendere; censetur enim iurare, se perseveraturum in

contractu, dummodo laesus grauetur, aut grauissime non fueris. Ergo etiam si agas absque relaxatione, Iuramentum non violabis. Et confirmo; ea de causa, minor, qui expressè iurauit stare contra, et illic non contrauenire ratione minoris aetatis, potest absque relaxatione Iuramenti contrauenire ob laesionem enormem, quia ob hanc causam non censetur iurasse, non contrauenire. Sed idem praesumitur de minore absolute iurante, & de maiore comparatione laesionis enormissimae. Ergo in omnibus his casibus nulla est necessaria Iuramenti relaxatio: Et specialiter probatur in casu enormissimae laesionis, eo quod stante hac laesione est doli & fraudis praesumptio. Argumento Textus in leg. Lucius §. omnes ff. qua in fraudem creditoris, sed stante dolo nullum est Iuramentum, vt superiori disputatione diximus. Ego in illo casu cessat Iuramenti obligatio. Sic tenet Rolandus à Val e cons. 59. num. 27. lib. 1. Et cons. 60. num. 68. lib. 4. Et plures relati à Arias, Pinelo, Couarr. & Gutierrez statim à legandis.

12. Contraria sententia, nempe in supradictis casibus opus esse relaxatione Iuramenti, vt ad contractus rescissionem agere possis ex laesione enormi, si minor sis, & ex laesione enormissima si sis maior, est communis, & in praxi recepta. Sic Arias Pinellus in repetitione legis secunde, Cod. de rescindenda venditione 1. parte cap. 1. num. 8. Gutierrez. Authent. Sacramenta puberum, num. 96. Coartuuias 3. parte §. 4. num. 8. Et 1. parte de Iuramento cap. 26. num. 6. Martiengo lib. 5. rescipilationis tit. 11. leg. 1. Gioia 8. num. 51. Antonius de Padua dicta leg. 2. num. 32. Sanchez lib. 3. summ. cap. 21. num. 18. Et 28. Mouentur, quia iurans stare contractui videtur iurasse, nunquam contrauenire, dum Iuramentum relaxatum non fuerit.

13. Ceterum supradictis sententias facile conciliare possumus, si affirmemus primam in foro interno procedere, & secundam in foro externo. Nam cum in foro interno veritas spectetur, & praesumptiones cessent, si iurans certus est se enormiter, vel enormissime laesum esse, poterit ad rescissionem contractus vel pretij supplementum procedere non obstante Iuramento. Quia non censetur ius renunciaffe. At in foro externo cum praesumptiones ibi locum habeant, praecipue cum veritas inuestigata non est, nequaquam sic iuranti permitti possunt agere ad contractus rescissionem, qui Iuramentum ad effectum agendi relaxetur. Quia cum intentant contractus rescindere, non constat in illo foro de laesione, & consequenter non constat cessare Iuramenti obligationem. Ergo est concedenda relaxatio nisi minus impeditur actio ob perituri periculum.

PUNCTUM V.

Quae requirantur vt Iudex Iuramenti iniuè extorti relaxationem concedat.

SVMMARIVM.

1. Requiritur causae cognitio.
2. Quae cognitio dubia, an certa? media via proceditur.
3. Citanda est pars ad huius Iuramenti relaxationem, quando absolute conceditur.
4. Quando ad effectum agendi tantum, aliqui affirmant, verius est citationem non requiri.
5. Potest relaxatio Iuramenti per procuratorem peti, imò ipso iurante, non petente concedi.

1. Primò ad relaxationem concedendam requiritur in relaxante causae cognitio. Haec enim relaxatio est quaedam dispensatio iuris naturalis, & diuini tertio praedictantis; non igitur fieri potest absque causae legitimae cognitione. Sic omnes Doctores.

2. Solum est difficultas, quae cognitio requiratur; an certa, an sufficiat dubia?

Eman. Sà verbo Iuramentum num. 32. Affirmat, dubiam sufficere pro relaxatione Iuramenti ad effectum agendi, ideo enim permittitur contractus rescissionem intentare; quia dabitur est, in tali contractu iniustitiam interuenire.

Innocentius verò & alij à Felino cap. 1. num. 17. de iurando censent cognitionem certam de iniustitia contractus requiri. Quia cum is, in cuius fauorem Iuramentum praestitum, ius habeat, vt sibi Iuramentum seruetur, non debet hoc iure priuari absque manifesta iniustitia. Priuatur autem, quoties relaxatur Iuramentum, etiam ad effectum agendi. Ergo id fieri non potest absque cognitione certa de iniustitia.

Ceterum media via procedendum est, ad relaxationem Iuramenti, ac effectum agendi, requiri & sufficere cognitionem probabilem de iniustitia contractus. Sic alijs relictis Sanchez lib. 3. summ. cap. 21. num. 27. Et in primis requiritur hanc cognitionem;